

Alcesta de Euripide

PERSOANELE (in ordinea intrării In scenă)

APOLO

THANATOS

CORUL, alcătuit din bărbați din I

O SERVITOARE

ALCESTA, soția lui Adraet

ADMET, rege în Phera

EUMELOS, M lui Admot și al Aid

HERACLE

PIERES, tatăl lui Admet

UN SERVITOR n fPtifi – ora lui Eumolos, femei din suita Alceste”, bărbațtdin suHole lui Admet și Pheres

Acțiunea are loc în fața palatului lui Admet din Phera. Apolo iese dinăuntru, pe o poartă laterală, purlând arcwî în mină și tolba cu săgeți pe umeri

APOLO

O, casă-a lui Admet1 în care m-am supus, deși sunt zeu, să stau la masa slugilor! Dar Zeus a voit să fie-așa, căci el 1-a nimicit pe-Asclepios, feciorul meu,

1 Adrnet stăpânea ca rege (basilcu) peste meleagurile tesaliene din,. Preajma tacului Boibe, unde se petrecuse odinioară dragostea lui Apolo pentru fecioara Coronis și al cărei rod a fost Ascjyjijos, Acesta, inițiat de-centaurul Ghiron, a ajuns să cunoască puterile vindecătoare ale

rădăcinilor și buruienilor, cu ajutorul cărora a obținut lecuiri miraculoase. Când, întrecând marginile înțelepciunii omenești, a izbutit să învie un mort, Zeus l-a ucis, fulgerându-l, deoarece, prin minunile sale, Asclepios amenința drepturile eterne ale Morții. Apollo, ca să-și răzbune fiul, a omorât [Ciclopul, faurii'fulgerelor pe care le mâniaa atotputernicul XtT. S. Drept pedeapsă, i s-a dat să slujească în casa unui muritor. Astfel a intrat ca păstor la curtea lui Admet, regele din Phora, unde ar fi rămas după unele versiuni un an, după altele nouă ani.

Zvârlindu-i fulgerul în piept. Eu, mânios, atunci am omorât Ciclopul făurari de trăsnete dumnezeiești. Iar tatăl meu m-a osândit să intru slugă la un om.

Venind în glia-aceasta, m-am făcut păstor la gazda mea, păzindu-i casa până azi, căci s-a ntâmplat să fie drept – cum sunt și eu -

Admet, fiul lui Pheres. Și l-am mântuit apoi de ceaiul morții, amăgindu-le pe Moire¹, iar zeițele s-au învoit să-l izbăvească de pieire, de va da pe altul să coboare-n Hades pentru el.

Rugându-se de toți prietenii pe rând și de bătrânii săi părinți² ce l-au născut, niciunul n-a primit, numai soția lui a vrut să meargă-n bezna morții pentru el.

Acum, put'tată-n brațe de bărbatul ei, se stinge-n casă. Tocmai azi e hotărât sorocul morții, despărțirea de cei vii. Eu, ca să nu mă pângăresc*,

voi părăsi aceste scumpe coperișuri de palat. Îl văd apropiindu-se pe Thanatos¹,

1 În ziua nunții sale cu Alcestea, Admet a uitat să-i aducă jertfă zeiței Arleinis. Aceasta nu a iutlriat să se răzbune, înlr-adevăr, ciid Admet a intrat în odaia nupțială, a găsit-o mișunând de șerpi, ceea ce însemna că eroul fusese osândit la moarte. Apolo intervine în sprijinul protejatului său alinândmâniaturoriisaleArtemis; totodată, de la ursitoarele Moire, obține ca Admet să'fie scutit do moarte dacă alt muritor se va învoi să-și dea viața în locul său.

2 În text: pe tatăl său și pe maică-sa bătrână, care l-a născut: e vorba de Pheres și de soția sa Iftime.

3 Atingerea sau vederea unui mort era socotită necurată, atât pentru oameni, cit și pentru zei. Apolo părăsește casa gazdei sale generoase înaintea morții Alcestei, pentru a se păstra nepângărit.

4 Thanatos, adică Moartea, a fost întruchipată de heleni ca un bărbat robust, bărbos, înaripai și violent, care își pe zbirul morților, care-o va coborî în casele lui Hades. A sosit la timp.

El, ceasul de pe urmă i-1 pândea de mult¹.

(Intră Thanalos, cu sabia în mâini. E un bărbat înalt, cu aripi mari, invcșminlat în negru.)

THANATOS

Ce-i cu tine-n preajma casei? Ce te-nvârți pe- aici, Apolo? Iară vrei pe nedreptate să ne scazi și spulberi slava nouă, celor din adâncuri? Nu-i destul

c-ai dus hotarul morții lui Admet departe, amăgindu-le pe Moire cu măiastra-ți viclenie? 2 Și-acum vii cu arcu-n mână s-o păzești pe-Alcesta, care se-nchină de bunăvoie morții ca să-i scape soțul?

APOLO Fii liniștit! Dreptatea e de partea mea.

THANATOS La ce bun arcul, de te simți în largul tău?

Răpea victimele și le ducea în Infern, Am preferat să păstrăm denumirea de Thanatos, deoarece Moartea, de gen feminin, nu ar fi putut corespunde atributelor acestui geniu infernal.

1 Alcesta s-a legat să moară în locul lui Admet încă din ziua nunții. Euripide-amină termenul fatal, pentru ca între timp mireasa să devină soție și mamă, adâncind astfel și mai mult caracterul tragic al morții sale.

2 Scoliastul Alcestei afirmă că Apolo le-ar fi înduplecat pe zeițele Sortii, îmbătându-le cu vin dulce, ș,? =- >L,, „ -,, „ -

APOLO în obicei nî mele azdei * aRi m-a copleșit. * Is cu sila nici pe celălalt-i 1-am smuls „

Munci,. „; ci și nu e cum de-* a”

APOLO „ai, du-te, ia o

Ucid pe cei „8 iti. Acesta-i rostul meu.

Ba să-i lovești pe cei împovărați de ani!

THANATOS Pricep vorbirea ta și văd la ce țintești.

APOLO pifu-i chip să-mbătrânească-Alcesta printre-ai săi?

THANATOS O nu, și eu țin – circde-mă – să fiu cinstit.

APOLO Un singur suflet vei răpi și-atâta tot.,.

THANATOS Cu morții-n floarea vârstei mă slăvesc mai mult.

APOLO Murind bătrână, falnic o vor îngropa.

THANATOS Apolo, văd că-i pãrtinești pe cei avuți.

APOLO Ce spui? Ajuns-ai plin de duh fără s-o știi?

' THANATOS 1 Cei înstăriți și-ar cumpăra un trai mai lung.

APOLO Deci nu te-ndupleci să-mpliești dorința mea?

THA. NATOS Cu nici un preț! Știi bine felul meu de-a fi.

APOLO Potrivnic oamenilor și urât de zei,

THANATOS Nu pot să-ți las mereu ceea ce nu-i al tău.

APOLO

Ascultă, cerbicia ți se va-nmuia! _

La casele lui Pheres va sosi un om¹ în drum spre țara tracilor cu iarnă grea, fiind trimis de Euristeu după un car cu patru cai. Primit ca oaspe de Admet în casă, ți-o va smulge pe soția lui.

Vei fi silit s-o lași; în schimb, n-o să câștigi nici o recunoștință, ci doar ura mea.

(Pleacă.)

1 Textul se referă la Heracle, care, după legenda argiană, a fost silit să-i slujească, vreme de

doisprezece ani, lui Euristeu, tiranul din Tirint, înfăptuind faimoasele is-l prăvi cunoscute sub numele de „Muncile lui Heracle”! Aici este vorba de dobândirea cailor lui Diomedee. Acești fecior al lui Ares domnea peste neamul războinic al biskH hilor; caii săi carnivori îi sfârtecau pe călătorii aruncați dej furtuni în ținuturile neospitaliere din miazănoapte. He.'acle, la porunca lui Euristeu, pleacă în Tracia însoțit de o ceată de viteji, se bate cu bistonii, îi învinge, îi ucide id luptă pe Diomedee și îl oferă ca hrană propriilor sui cai.

TIANATOS

Vorbește-ntr-unal Nu vei dabândi nimic. Femeia-aceasta-n Hades tot va coborî. JVia-ndrept spre ea să-i tai şuvițele de păR. Și cel pe care-l însemnez cu spada mea1 se dă-n puterea zeilor subpământeni.

Iă în palat. După plecarea sa vine corul, alcătuit din bărbați, eetftluni ai orașului Phera.)

CORIFEUL

Ce-i cu liniștea din fața casei? Curtea lui Admet de ce-i tăcută? Nime nu e-n preajmă să ne spună: trebuie s-o plângem pe regina moartă sau Alcesta-i încă vie și mai vede razele luminii î lai Pelias odraslă, care ni se pare cea mai minunată din soții – prin marea sa iubire.

CORUL

Strofa I

Oare se-aud suspine din casă, frângerii de brațe'2 și vaier, semn al sfârșitului? Nimenea, nu-i nici o slugă-n

1 în original: să încep cu spada jertfa. Textul face aluzie la gestul sacrificatorului, care mai întâi tăia câteva fire din părul victimei și le arunca în foc.

2 La greci, în perioada arhaică, bocetul era susținut de anumite gesturi rituale: însoțitorii mortului, mai ales când acesta era basileu sau din familia regală, își brăzdau obrajii cu unghiile până la sânge și își izbeau capul și pieptul cu praguri. Apolo1, arată-te, valul restriștii astârn-pârâ-l, mântuitorule!

(În timp ce cântă aceste versuri, corul se desparte în două jumătăți, așezându-se de o parte și de alta a corifeului.)

ÎNTÂIUL IĂEMICOR E prea tăcere ca să. Fi murit.

AL DOILEA HEMICOR Ea nu-i decât un leș.

ÎNTÂIUL HEMICOR Din caso, totuși, încă n-a purces.

AL DOILEA HEMICOR De unde știi deplin? Eu mă-ndoiesc.

ÎNTÂIUL HEMICOR

Admet cum să fi săvârșit pe-ascuns înmormântarea scumpei lui colii.

CORUL....

— Antistrofa I

Nu eapa uTin-țitCt nnințea. Manile. Mai târziu, în jurul anului 000 î.e.n., Solon a linii) lut aceste obiceiuri, rezervându-le numai femeilor care erau rude apropiate.

X In text.: -O, Paian, adică: vândocătorule, salvatorule unul, din epitetele lui Apolo, în cinstea căruia se inton; P. Eanul. – ' imp (coral) scțlemn de slavă și izbândă ta porților¹, după cum cere datina morților. Nu văd pe-altare tăiată nici o șuviță de doliu². Nici nu-și frământă femeile tinere mâinile.

AL DOILEA HEMICOR Aceasta-i ziua ce s-a hotărât...

ÎNTÂIUL HEMICOR Acum ce-ai cruț să spui?

AL DOILEA HEMICOR Vai, trebuie să meargă sub pământ.

ÎNTÂIUL HEMICOR

Lovești în suflet, inima-rni lovești, AL DOILEA HEMICOR

Când dreptii sunt bătuți de nenoroc, se cade să-i jelească orice om.

1 înainte a căsoi se așeza un vas plin cu apă curată, scoasă din fântână străină și folosită în ritualul de purificare a acelor ce se pângăriseră prin atingerea sau vederea cadavrului. Prezența vasului cu apă lustrală și a ramurilor de chiparos fixate la poartă erau indicii că înăuntru se găsește un mort.

2 Unul din semnele exterioare ale doliului – în afara straielor cernite – era tăierea părului și depunerea lui pe' Imormânt. Autorul spune că pletele tăiate ar fi atârnat la țintrăirea în casă. Mai degrabă, așa cum interpretează Wi'lamopitz, se poate bănui că este vorba de altarele dinaintea casei. ^ îl f

CORUL

Jertfele sunt mistuite. E fără de leac.

Strofa a 11-a

Corabie-n van s-ar trimite în Licia sau mai departe-n sălaşul uscat al lui Ammon să-i scape sărmanei viața¹. Unde (r) ă mergem? La care preot[^] la care altar pentru jertfe? Iată, s-apropie gralmic prăpastia morții.

A n t i „ t T o î a a î l - a

Asclepios, fiul lui Foibos., doar el – de-ar fi viu – ar aduce-o din casa de umbră-a lui Hades.

Căci el rechema la viață morții înainte-să-l piardă Zeus, c-an foc fulgerat ca o lance*.

Unde afla-vom acuma nădejdea-nvierii?

CORIFEUL

Toate-implinitu-le-a regele. Sângele curge pe-altarele tuturor zeilor⁸.

1 Sensul acestor versuri este: ar fi zadarnic să se ceară ajutor de la oracolele celebre și îndepărtate ale zeilor. Ape avea un templu la Pătară, în Licia (Asia Mică) iar TA în deșertul 'Libiei (Africa).

2 Vezi p. 3. N. 1.

3 Sacrificarea de. Animale înaintea scoaterii 'leșului, casă era un obicei străvechi; și pe acesta legiuitorul Sol 1-ar l'i îngrădit.

(Din palul ieși'/lUnglriil o servitoare.) par iată.

— O slujitoare vine lăcrimând în casă. Ce năpastă, nouă vom afla? G-ndurerată pentru că i-ați fost loviți _, înii și e lesne de-nțeleș. Dar vrem 3ă știm: Alcesta-i încă vie, ori s-a stins?

SERV1-TOARMA IE vie și e moartă în același timp.

CORIFICLJL. I oare să fim mort și totuși să trăiești?
SERVITOAREA în preajma morții se resfiră
duhul' său.

CORIFEUL pân nane-Ad'met, ce nobilă soție
pierzi!

SERVITOAREA ia când o va pierde se va dumiri.

CORIFEUL Ț-idus orice speranță că va mai
scăpa?

SERVITOAREA smulge cu de-a sila cea din urmă
zi...

CORIFEUL Vă pregătiți de-nmormântare de pe-
acum?

SERVITOAREA E gata vălul, doar s-o-mbrace
soțul său.

CORIFEUL

„M știe că sâârsitul său e minunat fl sub soare
nimeni mai presus de ea.

SERVITOAREA

Si cum ar îi, tăgăduiește^cineva? ^ i o femeie nu
s-aseamana cu ea.

Lm.il,

|gculta-mi cea din urma rugu oc v*-„-”^ . *„.
Orfanii mei păzește-i! Dă-le: fiului – soție blinda, fetei
– un bărbat aleS. Ga n-aibă soarta mamei lor, care-a
murit prea timpuriu, ci să petreacă-mbelșugați viață
dulce în pământul strămoșesc”. Pe toale-altarele din
case și din curți rugându-se necontenit a pus cununi
de frunze ce le-a rupt din crengile de mirt1, senină,
fără pllns, cu chipul său frumos, neadumbrit de răul
ce se-apropia. Pășind apoi în casa nunții, se-aruncă

pe pat și hohotind în lacrimi, glăsui: Culcuș, în care trup și suflet i le-am dat bărbatului de dragul căruia mă sting, rămâi cu bine! Chiar dacă m-ai nimicit, eu tot nu, te urăsc. Voi răposa curând, căci n-am vrut să vă-nșel, pe tine și pe soț. Femeia nouă, care te va stăpâni, (va fi mai norocoasă, poate, însă nu, mai fără de prihană decât am fost eu,,. Apoi tot patul în genunchi l-a sărutat și l-a udat cu valurile plânsului. Îar când s-a stâmpărat de-atât amar de plâns, din pat s-a smuls, ținându-și chipul înclinat și s-a-ndreptat spre ușă, dar s-a-ntors din nou iar, și iar s-a prăbușit peste-așternut. Opii, spânzurați de haina mamei lor, Ungeau. Și ea, îmbrățișându-i rând pe rând, a-n ceasul morții-i copleșea de sărutări, ungeau și toate slugile prin încăperi e mila doamnei lor. Ea mvna le-o-ntindea; fiecare, cât era de nensemnat, divină, era adorat, și se aduceau „ciucea bogăția familiei! Plantă mediteraneană, ale cărei ramuri slujeau-”atU vin), și se închinau TO&^'\u177? L {ui De aceea, Alcestaln J. Rilejuri fericite (nunti, ospete, victorii ale atleților) cât și era considerat un zeu ai DtK, uba u ^ ceremoniile funebre. -: – cere să-i ocrotească odraslele.

R\par CORIFEUL Vă pregătiți de-nmormântare de pe-acum?

SERVITOAREA E gata vălul, doar s-o-rnbrace soțul său.

CORIFEUL

Să știe că sâârșitul său e minunat și nu-i sub soare nimeni mai presus de ea.

SERVITOAREA

Și cum ar îi, tăgăduiește cineva? Nici o femeie nu s-aseamănă cu ea, Prisosul dragostei de soț cum să-1 arăți „ mai viu, decât primind să pieri în locul lui? O știe-ixtreaga lume. Vei fi uluit aălând cum s-a purtat în casă. Presimțind că se găsește-n pragul ultimului ceas, ea trupul său strălucitor și l-a scăldat în apă de plrâu și s-a-mbrăcat frumos, scoțând din scrin de cedru haine și găтели. Apoi, în fața vetrei, astfel s-a rugat: „Stăpână Hestia², de pe pământ eu. Plec;

1 La greci, femeile, rude apropiate ale mortxiăui, du ce îi închideau ochii și gura, îl spălau, îl ungeau și îl îmbi cau cu veșminte curate. Alcesta. Simțindu-și moartea aproaj își împlinește singură această găteală supremă.

2 în grecește este seria doar stupină. După cum intâjj pretează cei mai mulți autori, Alcesta o invocă pe Hesti zeița ce personifica focul casnic. Acesta era socotit de origi divină, era adorat, i se aduceau daruri (i'lori, fructe, tămi> vin), i se închinau rugăciuni. El aducea bogăția îami! Și era considerat un zeu al belșugului. De aceea, Alcest cere să-i ocrotească odraslele.

H ascultă-mi cea din urmă rugă ce ți-o-nchin. Orfanii mei păzește-i! Dă-le: fiului – goție blinda, fetei – un bărbat ales. Să' n-aibă soarta mamei lor, care-a murit prea timpuriu, ci să petreacă-mbelșugați viață dulce în pământul strămoșesc”. Pe toate-altarele din case și din curți rngându-se neconținut a pus cununi

<je frunze ce le-a rupt din crengile de mirt¹, senină, fără plâns, cu chipul său frumos, neadumbrit de răul ce se-apropia. Pășind apoi în casa nunții, se-aruncă pe pat și hohotind în lacrimi, glăsui:

Culcuș, în care trup și suflet i le-am dat bărbatului de dragul căruia mă sting, rămâi cu bine! Chiar dacă m-ai nimicit, eu tot nu. Te urăsc. Voi răposa curând, (căci n-am vrut să vă-nșel, pe tine și pe soț. Femeia nouă, care te va stăpâni, va fi mai norocoasă, poate, însă nu ai fără de prihană decât am fost eu”.

Poi tot patul în genunchi l-a sărutat i l-a udat cu valurile plânsului.

Ar când s-a stâmpărat de-atât amar de plâns, în pat s-a smuls, ținându-și chipul înclinat |și s-a-ndreptat spre ușă, dar s-a-ntors din nou i iar, și iar s-a prăbușit peste-așternut.

LOpiii, spânzurați de haina mamei lor, Ungeau. Și ea, îmbrățișându-i rând pe rândj a-n ceasul morții-i copleșea de sărutări.

'lingeau și toate slugile prin încăperi

^e mila doamnei lor. Ea mâna le-o-ntindea; p fiecare, cât era de nensemnat, ' Plantă mediteraneană, ale cărei ramuri slujeau, „attt prilejuri fericite (nunți, ospete, victorii ale atleților) cât l în ceremoniile funebre.

Ts n a (, răiași-l asculta de bun rămas.; Acesta e Văpâdul case, hn Adm”, 'Murind, el nu l-ar h-n. li ra l>c u.

Scăpând din gheara morții, NA?”?

Durerea-n inimă și-i veri a-o w u.l.

I așa, mereu

CORIFEUL

Admet

Cum T. Relmie <-n „„'ine obidit la. Stingerea neprețuitei lui soții!

SERVITOAREA

Plângând, o țieue-n brațe p o nevestă și o roagă: Uă pavași! în van e ruga lui, căci ea s o mistuit; se macină do boală și luijește „reu în brațele nefericitului Admet.

Deși de-abia mai plipâie suflarea sa, dorește să privească soarele lucind.

Că-n veci ea nu va mai zări, decâl acu iu, luminile și drumul soarelui rotund.

Eu merg să dau de veste cu'v-ați adunat.

Nu toți supușiimpavtășertc durerile stăpânilor și nui urmea/. Ȃ-n nenoroc, dar tu le ești prieten vechi și credincios, ÎVCilUL HfiMIOOR Strofa I

O, Zetis, ce fel de făgaș ne va scăpa de chinuri? Cum să abatem, destinul ce-apasâ perechea domnească?

AL DOILEA HEMICOR

Cine se-a. Propie? Părul e timpul să ni- 1 retezăm? Trupul să ni- 1 învelim jalnic în straiul cernit?

HEMICOR

Limpede-i totul, prieteni, cit e de limpede-acum! Riigâmu-ne zeilor, totuși, că mare le este puterea!

CORUL izbăvește-i de prăpăd pe-Admet!

Ajntă-1, ocrotește-1, ca și-odinioară, Răsai, mlntuitoriile, rupând pecelile morții.

Și' pune hotar lăcomiei călăului Hades!

AL DOILEA HEMICOR Antistrofa I

Vai, vai și-amar de chinul tău, fecior născut din Pkres, cit e de greu pentru tine s-ajungi văduvit de soție.

1 Textual: Doamne,
1NTÂIUL HEMICOR

Poate durerea ie-ndeamnă cu sabia traiul să-ți curmi, sau In văzduh să-ți anini trupul cu gâtul în ștreang.

AL DOILEA HEMICOR

Astăzi vedea-vei apusul desăvârșitei soții, a celei mai desăvârșite din toate femeile lumii.

(Se deschid larg porțile palatului. Cu pas șovăitor vine Alcest susținută de Admet. Sunt urmați de cei doi copii, Ewnelși sora lui, și de femeile care o îngrijesc pe bolnavă. Slujiton aduc un pat.)

CORUL

Priviți, priviți-o, cu bărbatul vine din palat.

O, plângi și te jelește, țară phereeană, că cea mai fără seamăn din femei, topită de boală, se duce sub glie-n adâncul puterii lui Hades.

CORIFEUL

De-acum înainte voi socoti., că. Nunțile-aduc mai multe dureri, decât bucurii. Așa-am înțeles din cele ce-au fost. Îl văd copleșit oe rege de moartea scumpei soții și-apoi trebuind să petreacă stingher n trai care nu e viață.

ALCESTA

(sprijinindu-se de Admet privește spre cer) Strofa a II-a

Soare și limpezimi ale zilei, nori ce goniți prin cer pe căi rotitoare!... 1

ADMET je-nclină cerul către doi nefericiți.

2u ce-am greșit față de zei, ca să te stingi?

ALCESTA

Antistrofa a I-a

Glie și coperișuri de casă, pat al nunții din lolcos, țara mea dragă!

(Se așază pe pat.)

ADMET lidieă-te, săraiano, nu mă părăsi, aploră mila preaputernicilor zei!

1 Unii au văzut în aceste versuri o influență a teoriei [lozofului Anaxagora, după care cerurile ar fi însuflețite > o mișcare de rotație.

ALCESTA

(înalță deodată capul, îngrozită de o viziune ee scapă privirii, „ celor din jur)

Strofa a III-a f Văd luntrea și văd perechea de vâsle^, și vameșul morților, Charan, mă cheamă, ca mina pe clrniă: „De ce zăbovești? Mai de grabă 1 Să nu mâ-ntârziir și mă strigă, mă-mpresură tot mai statornic.

ADMET

O, vai, amară-i trecerea post o liman2 ce mi-o vestești. Sărmano, ce năpastă grea!

ALCESTA (zbncciiimindu-se în brațele lui Adinei, care caută za d”

S-O/, /U^/^'<'!'-'<'<:')

Antistrofa a H î-a

Mă duce, mă duce, nii-l vezi Iu oare?

Mă poartă-n lăcașul de umbră.

Cu aripi și negre sprincene străfulgera Hades a învârte*.

1 în original: luntrea cu două vislc.

Eugen Simion – Scriitori Romani De Azi v2092
Admet se referă la traversarea apelor Infernul

3 Alcesia, căzând pentru o clipă ca într-un delir
că vede o arătare din lumea de dincolo, ce nu poatt
altcineva decâtThanatos. După cum comentează pe
m; traducerii sale L. Meridier, este plauzibil că
Alcesta nie „nu are precizia unui arheolog” și i se
adreseaz

1 sa jrg'i în s ă d

— O, pleacă, te ce faci din mine? ^ Vai, drumul
mâhnit ce m-asleapiâ.

(Cade istovită pe pat.)

ADMET

(caută s-o ridice cu blândețe)

Tjn drum de jale pentru cei care ți-s dragi:
prieteni, soț, copii, nespus îndoliați.

ALCESTA

E p o d ă

Las', lăsați-mă acuma și așterneți-mă blând, mi
s-au vlăguit genunchii. Hades e-aproape. Beznele
noptii-mi turbură ochii. O, copii, copiii mei, mama
voastră s-a sfârșit. Bun rămas! Fie, s-aveți parte
voioși de lumină.

ADMET

O, vai, ce cuvânt amar să-1 ascult, mai greu pentru mine ca moartea. În numele zeilor, nu mă lăsa, o, nu-ți părăsi copiii orfani. Ridieă-te, haide, cutează!

Lității infernale cu numele de Hades. De altfel, acesta din urmă nu era înfățișat niciodată cu aripi și nu avea misiunea să conducă morții în adâncuri.

De pieri dintre noi și eu voi pieri, căci tu-mi ești izvorul vieții și dragostea ta ne e sfântă.

If

ALCESTA

(se ridică în pat. Pare mai liniștită)

Tu vezi, Admet, prea bine care-i starea mea.

Îți spun din pragul morții ceea ce doresc.

Eu to-am iubit. De-aceea sufletul mi-1 dau și plec în locul tău, ca tu să poți privi lumina. Mor, deși puteam să mai trăiesc luându-mi soț ales dintre tesalieni, pășind în casa cu belșug a unor regi.

Dar fără tine, traiul meu cum ar fi fost, eu doi copii orfani? De-aceea mi-am jertfit podoaba tinereții ce mă desfăta.

Iar tatăl tău și maica ta te-au părăsit, cu toate că, fiind bătrâni, se cuvenea să moară-n slavă, mântuindu-1 pe fecior.

Aveau numai un fiu și nu puteau spera să zămislească altul, dacă te pierdeau.

Noi, laolaltă ne-am fi dus menitul trai.

Tu nu te-ai tângui după soția ta cu-acești copii orfani. Desigur că vrun zeu ne dete-această soartă. „EieL s-o primim!

În schimb, te rog, păstrează”-n minte fapta mej îți cer așa puțin. Ce este-ntr-adevăr mai scump decât viața? Vei adevveri că nu doresc decât un lucru-ntemeiat.

Și tu-ți iubești copiii. Tot așa de mult; ca', mine, de le ești părinte-adevărat! În casa mea, rămână singuri ei stăpâni!

Să nu le-aduci o mamă vitregă, ce-ar fi mai aprigă la fire și i-ar apăsa cu miuă crudă pe copiii mei și-ai tăi.

Rog, nespus de mult, armează ruga meat i maștera-i cumplită cu odraslele primul pat și nu-i urăște mai puțin o viperă¹. Băiatul va găsi ja tatăl său, fără-ndoială, sprijin dârz. Par tu, copilă dragă, cum o să-ți petreci cu cinste fecioria? Cum ai să te mpaci cu noua tatălui soție? Nu cumva, gCornindu-ți un renume necuviincios, gă-ți strice nuntă-n floarea tinereților. O fiica mea, eu n-am să te mărit nicicând gi n-am să te veghez în ceasul facerii, când dragostea de mamă-i cea mai de folos.

(Amuțește un timp, istovită.)

JEu trebuie să mor și-apusul meu va fi LUI mâme-poimâine², ci azi, numaidecât, kroi trece-n rândul celora ce nu mai sunt. Rămâneți bucuroși! Fiți mândri c-ați avut, bărbate, tu, pe cea mai bună din soții și voi, copii, o mamă fără de cusur.

CORIFEUL

Să fii pe pace! Nu mă tem să-ți dau răspuns Sa locul său. Va face-ntocmai precum zici, doar mintea nu cumva să și-o fi rătăcit.

1 Cu privire la mama vitregă, într-un fragment din. Tragedia pierdută Egeu, Euripide spune: „A doua soție a tatălui este dușmana firească a copiilor din patul dintâi”.

2 în original: nu mâine, nici în a treia.

— Zi a lunii. Majoritatea filologilor consideră că textul este în acest punct, pbscur. Unii cred că expresia se referă la răgazul pe care pegea sau omenia creditorilor îl acordau datornicilor; alții Pa este vorba de o locuțiune proverbială.

— Teatru

ADMET

Așa va fi, așa va fi, nu te-ndoi!

Doar tu mi-ai fost nevastă cât ai viețuit, a mea și-n moarte, vei rămâne numai tu.

Mireasă din Tesalia nu-mi voi lua, să mă numească soțul ei, chiar dac-ar fi de-o rară frumusețe și de neam ales.

Acești copii mi-ajung și-i rog pe zei să am de dânsii parte, că de tine n-am avut.

Păstra-voi doliul nu vreme de un an1, femeie dragă, ci mereu, cât voi trăi, purtând în suflet ura fată de părinți^ -, ce m-au iubit prin Varh”, nu prin (fapta lor.

Jertfindu-ți tot ce ai mai scump, ai mântuit viața mea. Cum, oare, să nu gem, când pierd o astfel de soție? Voi opri de-acum voioasele petreceri și-

adunările de oaspeți cu cununi și ciuturi ce umpleau palatul meu, și n-am să mai ating în veci cu degetele lira, nici n-am să tânjesc de dorul glasului de fluier libian².

Cu tine pofta de viață mi s-a smuls!

În patul nunții așeza-voi trupul tău, făcut de mâna unor meșteri iscusiți de zece, – – _ poruncit de Admet pare exagerat, dar în concordanță obiceiurile fastuoase ale nobilimii tcsaliene și macedoniei După cum consemnează Plutarli, la moartea lui Pclopj tesalienii ri-au ras atât propriile cape. E, cât i coanl cailor; tot astfel a procedat Alexandru cel Mare la moaij prietenului său Hefestion.

2 Fluier cioplit din lotusul libian, plan'; ă originară Africa.

J am să mă-nchin și-am să-1 cuprind la piept, oskindu-ți numele, crezând c-o-mbrățișez ne draga mea soție, chiar de nu va fi. Re desfătări de gheață! Dar o să-mi alin „rin ele-mpovărarea sufletului meu¹. O să-mi răsai prin vis, purtându-mi farmec blând, ca noaptea-i dulce revederea celor dragi, fie? I”° clipă doar! O, de mi s-ar fi dat melodios precum al lui Orfeu², s-o-mbun pe Persafona și pe soțul ei, in-aș afunda și-n Hades ca să te câștig. Iar câinele³ lui Pluton și acel vâslaș ce-ndrumă sufletele, Charon, chiar nici ei nu m-ar opri să te aduc sub soare iar. Acolo cel puțin, ai grijă să m-aștepți, iar când va fi să mor, gătește un locaș în care să ne trecem amândoi. Și-i leg pe toți de-aici să mă coboare-ntr-un sicriu de cedru Ungă tine, piept la pieptul tău, să fim și-n

moarte pururea nedespărțiți, ființă credincioasă până la sfârșit!

1 Euripide a tratat această temă în. Tragedia pierdută *Protesilaos*, inspirată tot de o legendă tesaliană. Protesilaos, îndată după noaptea nunții, trebuie să o părăsească pe Lao-damia, tânăra lui soție, și să plece la Troia, unde cade o „dată cu primii aliei angajați în luptă. Laodamia, nemângăiată, pune să i se plăsmuiască statuia soțului, o așază. (po ascuns în patul nupțial și îi închină un adevărat cult. 2 Mitul lui. Orfeu, ce. R.i-a pierdut-o pe scumpa lui soție, nimfa Euridice, se aseamănă cu cel al lui Admet și al Alcestei.

E vorba de Kerbor, câinele cu mai multe capete, paz-Mcul meleagurilor infernale.

CORIFEUL (lui Admet)

Noi, bunii tăi prieteni, îți făgăduim să ne-mbrăcăm și noi în doliul amar cu tine-alături; moarta-i vrednică de el.

ALCESTA

Pe tatăl vostru-1 auziți, copii, rostind că niciodată nu se va-nsura din nou și că pe mine nu mă va uita nicicând.

ADMET Mai spun o dată și-am să țin acest cuvânt.

ALCESTA Atunci primește-i pe copii din mina mea.

ADMET (imbrățișându-i) Primesc din mina dragă darul cel mai drag.

ALCESTA Și mamă să le fii de-acuma-n locul meu.

ADMET Va trebui să fii, căci tu le vei lipsi.

ALCESTA Era să mai rămân, copii, dar eu mă duc.

ADMET Vai mie, fără tine cum să mai trăiesc?

ALCESTA O ga te-aline timpul. Înfrții... Nu-s nimic.

ADMET |'Xu ia-mă, pentru zei, cu tine-acolo jos.

ALCESTA De-ajuns e pentru noi că pier în locul tău.

ADMET O, soartă, ce soție minunată-mi smulgi!

ALCESTA Privirea mi se-ntunecă, mi-s ochii grei.

ADMET Soția mea, dacă mă lași, mă sting și eu.

ALCESTA De-acuma poți să spui c-am încetat să fiu...

ADMET Obrazul sus! Copiii nu ți-i părăsi!

ALCESTA. Rămâneți sănătoși, copii.

ADMET Privește, uită-te la ei.

Ce faci? Mă lași?

ALCESTA

M-am săvârșit!

ADMET

ALCESTA Rămâi cu bine! (Moare).

ADMET

Sunt pierdut!

CORIFEUL S-a stins nevasta lui Admet și nu mai e!

EUMELOS Strofă

Sărmanul de mine!

Măicuța se duse departe-n adine.

Tată, ea nu mai zărește lumină și soare.

Vai, vai, pe mine mă lasă nemlângâiat și orfan!

Iată cum pleoapa-i îngheață, iată-i și mâinile moi. Dă-mi ascultare, auzi-mă, rogu-te, mamă! Sînt eu, mamă, sunt eu, fecior asul tău ce te cheamă, plecat peste buzele tale.

ADMET jra nici n-aude, nici nu vede. Cit de greu ain fost izbiți de pacoste și eu, și voi.

EUMELOS

Antistrofă

Ce mic sunt eu, tată, și singur pe lume, căci mama s-a dus, draga de ea. Ce cumplită-i aceas tan tâmp Iar e.

Tu, surioară, te zbuçiumi tot în același necaz, Tată, zadarnic, zadarnic nunta ți-ai rînduit-o!

N-ați petrecut laolaltă până-n adinei bătrîneți.

Prea timpuriu ni se stinse mama și-o dată cu dânsa ne moare și casa.

CORIFEUL

Mmet, va trebui să-nduri acest prăpăd. Nu ești întâiul muritor care-și pierdu loția vrednică, nici ultimul. Să știi toți suntem datori c-o moarte pe pământ.

ADMET

O știu! Năpasta nu-mi căzu din cer senin1.

Aflasem tot și-n mine mă luptam cu ea.

Convoiul funerar îl voi porni curând.

Voi stați aci de veghe și cântați un trist pean2 spre zeul din adâne, nenduplecat.

Și tuturor supușilor tesalieni le dau poruncă să jlească pentru noi, răsându-și părul și-mbrăcând un strai cernit, j

Voi, ce-nhămați la care patru telegari, și voi, ce țineți buiestrașii, retezați cu fierul coama cailor! Un an rotund să tacă lirele și flautele-n oraș.

Nicicând eu n-am să-ngrop un mort așa de scunl așa de bun cu mine. Merită s ă-i port recunoștință celei moarte-n locul meu.

(Purtând trupul Alcestei, slujitorii împreună cu Admem copiii intră în palat)

CORUL Strofa I

O, de ți-ai găsi, Alcesta, liniștea și fericirea-n așezările lui Hades, nensoritele palate. Afle Hades, dumnezeul negru la plete și Charon, bătrânul ce mină barca și duce morții-n adâncuri, afle că va trece peste lacul Aheron femeia cea mai bună și curată dintre toate ce plutiră-n luntrea cu două lopeți.

Antistrofa I

Lăuda-te-vor poeții, glasul coardelor sunându-l și prin imnuri viu rostite¹ prctutindenea: la Sparta, ctnd, în cercul de-anotimpuri, vin sărbătorile verii, Carneele și prin văzduh luna domnește noap tea-ndelungă.

Te vor lăuda-n Atena, strălucita, fericita, căci vor izvorî de-a pururi întru slava morții tale dnie. Ce fără sfârșit².

¹ Vezi p. 5, n. 1.

2 Peanul, care era de obicei un cântec de bucurie, mește aici o melodie funerară (tlirenos).

1 în original: Servitorii muzelor te vor slăvi, cântând pe carapacea cu șapte corzi a broaștei țestoase de munte și prin imnuri fără liră (alyrois hymnois). Întâia perifrază se referă la poezia lirică, la cântecele intonate cu acompaniament de liră, instrument inventat de Hermes, a cărui cutie rezonatoare consta dintr-o carapace de broască țestoasă. A doua perifrază, imnuri fără liră, indică probabil poemele epice, care erau numai recitate, nu cântate și nu beneficiau de participare instrumentală.

2 Din versurile antistrofei I, apare faptul că legenda Alcestei era răspândită în Grecia, atât la Sparta, unde figura printre recitățile epice ce se organizau cu prilejul marilor sărbători închinat lui Apolo, în luna Carneios (august-sep-tembrie), cât și la Atena, așa cum de altfel, o dovedesc Cramele lui Frinichos, Sofocle (?) și Euripide, ce poartă numele Alcestei.

Strofa a II-a

O, dac-am găsi o cale, dac-ar sta-n puterea noastră iar s-o aducem luminii, grabnic, departe de Hades, luntrea s-o-ntoarcem din vadul Kokytos, fluviul morții! Tu, singură tu, scumpă ființă, tc-ai jertfit pentru scăparea soțului menit lui Hades, dându-ți pentru el viața. Fie-ți ușoară țarina, femeie! Dacă hărbatu-ți, vreodată va cuteza să se-nsoare, jur să-l urăsc fără milă, ca și vlăstarele tale!

Antistrofa a II-a Mama n-a vrut să-și afunde – pentru fiu trupul în groapă, nici glrbovitul părinte, Cei ce-1 născură pe lume n-au vrut să-l mântuie, cruzii, chiar dacă părul lor cărunțise.

Tu, din floarea tinereții, pentru el ales-ai moartea, despărțindu-te de soare.

Fie-ne date și nouă neveste

1 Era obiceiul ca la sfârșitul ceremoniei funebre să m cheme de trei ori sufletul mortului, pe numele său, și și i se ureze un „trai” fericit sub pământ. De fiecare dată adaugă: „Să-ți fie țarina ușoară!”

2 Lacună în textul original.

Pline de-atâta credință, rar întâlne-n viață. Zilele și le-ar petrece blânde cu noi și senine.

(JJinlr-o parte vine Heracle. Pe umeri poarta o blană de leu, iar In mină ghioaga.)

HERACLE

Străini ce locuiți pământul phereean, Admet este-n palat? Aș vrea să-l întâlnesc.

CORIFEUL

Admet este-n palat, Heracle, dar, te rog, ne spune prin Tesalia ce fel de trebi îți mână la cetatea Phera pașii tăi?

HERACLE Stăpânul din Tirint mi-a dat o muncă grea.

CORIFEUL Și unde mergi? Unde ți-i dat să rătăcești?

HERACLE La tracul Diomede după car și cai.

CORIFEUL Numai să poți. Tu nu-1 cunoști pe-acel străin?

HERACLE E drept că n-am trecut nicicând pe la bisoni.

CORIFEUL. < _ W

Prin luptă doar vei dobândi cei patru eai. L

HERACLE E hotărât să mă supun acestor munci.

CORIFEUL Pe trac ucide-1 tu, să nu te piardă el!

HERACLE Nu-i cea dintâi primejdie pe care-o nfrunt!

CORIFEUL Cu ce te vei alege dacă-o să-1 învingi?

HERACLE Voi duce caii regelui de la Tirint.

CORIFEUL Nu-i lesne să le pui zăbală-n gura lor.

HERACLE Doar nu cumva să-mproaște vâSvătăi pe nări.

CORIFEUL Cu fălcile flămânde-1 sfârtecă pe om.

HERACLE Mâncarea fiarelor din munți nu-i pentru cai! L

CORIFEUL prin ieslea lor vedea-vei sânge-mprăștiat.

HERACLE Și cine-i tatăl celuiia care-i crescu?

CORIFEUL E Aros, domnul scutului de aur trac.

HERACLE

Vorbești de munca grea ce mi s-a hărăzit. E veșnic aspră și pieptișă soarta mea. Mereu se face că mă bat cu cei născuți de Ares: cu Lycaon mai dintâi, și-apoi cu Kycnos, iar a treia oară voi lupta cu Diomede și cu armăsarii lui. Dar pe Heracle nici un ochi nu l-a văzut să tremure naintea brațului dușman.

(In strai cernit, Admet iese din palat. Are pletele tăiate. Li urmează o ceată de slujitori.)

CORIFEUL

Privește, cel ce stăpânește-acest pământ, Admet, acum înaintează din palat.

ADMET

(zărindu-l pe Heracle) Noroc, fiu al lui Zeus, sânge din Perseu!

^1 Atât mama lui Heracle, Alcmena, cât și tatăl său pă-mântean, Amfitrion, erau descendenți din Perseu.

HERAGLE Admet, mai mare al Tesalilor, noroc!

ADMET L-aș vrea și eu... Cunosc bunăvoința ta.

HERACLE Ce jale ne vestește părul tău tăiat?

ADMET Eu astăzi trebuie să-ngrop pe cineva.

HERAGLE Ferească-ți zeii de năpastă pe copii!

ADMET Copiii mei sunt în palat, nevătămați.

HERACLE De-i tatăl tău, oricum, destul a viețuit.

ADMET Heracle, tata-i viu și maica mea la fel.

HERACLE Doar nu s-a prăpădit Alcesta, soața ta?

ADMET In două feluri as putea să-ți dau răspuns.

HERAGLE „ E moartă sau e vie? Ce tot vrei să spui?

ADMET și este, și nu este. Greu mi-i rostul ei.

HERACLE Oar nu-nțeleg nimic. Vorbești nelămurit.

ADMET Tu n-ai aflat ce soartă i s-a hărăzit?

HERACLE Ba da: că s-a-nvoit să moară-n locul tău!

ADMET Și cum să mai trăiască dacă s-a-nvoit?

HERACLE Așteaptă pân-atunci, să plngi când va pieri.

ADMET Alesul morții-i mort... Și mortul nu mai e...

HERAGLE Dar nu e tot atât a fi sau A. Jm-fi!

ADMET Așa crezi tu, Heracle, eu în altfel cred.

HEKACLE De ce jelești? Gate prieten ți-a murit?'

ADMET Era femeie, tocmai după cum spuneam.

HERACLE Străină sau vreo rubedenie cumva?

ADMBT Străină, dar legată strâns de neamul meu.

HERA. CLE Și cum ajunse de muri-n acest palat?

ADMET Pierindu-i tatăl, a găsit sălaș la noi.

HERACLE

(pregătindu-se de plecare) îmi pare rău, Admet, că te-ntâlnesc mâhnit.

ADMET Gu-aceste vorbe, spune, ce vrei să-mi ascunzi?

HERACLE Mă duc spre altă vatră ca să cer sălaș.

ABMET

A>

(oprindu-l) Stăpâne, nu se poate, nu mă-ndurera!

HERACLE ka timp de jale oaspeții nu-s de dorit!

ADMET Cei morți sunt morți! Te rog, poftește-n casa mea.

HERACLE Dar nu se stă la masa celui întristat!

ADMET Odăile de oaspeți sunt în loc ferit.

HERACLE Dă-mi drumul și-ți voi fi mereu îndatorat.

ADMET Nu, n-ai să mergi la vatra unui alt bărbat.

(Către unul din slujitori)

Călăuzește-1 tu, deschide pentru el odăile de oaspeți cele mai din fund, și poruncește celorlalte să sluiască să-i pregătească un ospăț îmbelșugat!

(Conducătorul de servitor, Heracle intră în palat pe una din porțile laterale. Admet se adresează celorlalți slujitori, care pleacă la rândul lor spre a-i îndeplini porunca.) Închideți grabnic porțile launtrice, să nu ne-audă oaspete cum jeluim când va prinzi, ca nu cumva să-1 întristăm.

CORIFEUL

Ce îaci, Admet? Așa năpăstuit cum ești, mai ții să-1 găzduiești? Ori poate te-ai smintit.

ADMET

Crezi tu că m-ai slăvi dacă 1-aș alunga pe oaspe din cetatea și din casa mea? De fel, căci nu mi s-ar scădea durerile, ci numele de gazdă 1-as nesocoti adăugind la chinul meu un alt amar, s-ar zice că-s hain și țin palatu-nchis. Heracle mă primește fără de cusur când merg în Argos, țara-i cu pământ uscat.

CORIFEUL „

De ce-i ascunzi nenorocirea ta de azi, de-1 socotești prieten, după cum spuneai?

ADMET

El nu s-ar fi-nvoit să treacă pragul meu, de-ar li știut năprasna care m-a lovit. Vor spune, sigur, unii c-am înnebunit făcînd așa, că poate nu s-ar fi căzut. Dar casa lui Admet nu știe a-i goni sau a-i jigni pe oaspeții ce-i bat la porți. (Intră In palat.)

Strofa 1

O, casă dc-a pururi deschisă de gazda cu mâini primitoare, că ptnâ și zeul din Pytho veni, Apolo cu lira măiastră, oaspele tău să se cheme! Cerescul a vrut să fie, păstor, pașnic pe-ntinsul pășunilor tale. Multe mioare-a minat prin văi și colnice. Fluierul său ciobănesc le clnta turmelor ațâțate viersuri de nuntă.

Antistrofa I

Vrăjiți de cântări se-adunau și râșii bălțați să-l asculte și-o galbenă ceată de leil alerga degrabă venind din hățișul muntelui Othrys. Apolo, în sunetul lirei tale dansau puii de ciută cu pielea pestriță, sus, Ungă codrii de, brad cu coamele nalte! Pașii subțiri se urmau și zburdau veseli în melodia turburătoare*.

1 Prezența leilor pe pământul helen este atestată de numeroase legende și monumente arhaice. Se admite astăzi că aceste feline, în mileniul II î.e.n., populau, într-adevăr, Grecia și Asia Mică.

2 Fermecarea animalelor, plantelor și chiar a mineralelor, prin cântec, este un motiv întâlnit în numeroase legende: Apolo, Dionisos, Orfeu etc.

S t r o i a a II-a

Astfel sporitu-s-au turmele doldora-n vatra din preajma lacului Boibe cu ape curate. Țarina ei

plugărița, vastele sale câmpii, merg înspre neluminatul popas al cailor soarelui, plină-n văzduhul Molosiei. Larg i se-ntinde hotarul până la țărmul sălbatic al Mării Egee, ce scaldă mereu Pelionul¹.

Antistrofa a II-a

Astăzi, de-asemeni, Admet poarta și-o ține deschisă.

Iată, cu jilave pleoape-și primește oaspele-n timp ce jelește leșul preascumpei soții moartă-n palat de curând. Este dat ca marile suflete pururi să-și frângă durerile.

Dreptii sunt numai lumină și-nțelepciune. Noi credem aprins ca la omul cucernic se-ntoarce norocului

1 Neluminatul popas al cailor Soarelui – expresie figurată pentru apus. Corul indică hotarele stăpânirii basilcuJtn tesalian: la apuc, munții Molosiei, la răsărit Marea Egce.

2 Versurile corului aduc un prinos de laudă ospitalității lui Admet. Aceasta a fost virtutea majoră a lui și, în genere, a eroilor tesalieni, fapt atestat și de Pândar în Pythtâ a patra.

Iese din paltft, urmat de slujitorie duc pe umerii for M tmP&l Akestei. Cortegiul, alc&tttit din slngite ca*”, bărbați în doliu, poarta daruri scumpe pentru moartă.)

ADMET

(adrestndu-se corului)

Bărbați din Phera, binevoitorii mei, pe moartam-podobită slugile o duc pe umeri la mormânt². Luați-vă și voi un bun rămas, așa cum este-ndătinat, căci ea pornește-acum pe cel din urmă drum. /

CORIFEUL îl văd pe tatăl tău venind cu pași bătrâni, în timp ce-nsoțitorii lui aduc în mâini gătelile de preț pentru soția ta, odoarele de cuviință celor morți.

1 La greci trupul mortului era expus în casă, pe un pat, timp de o zi încheiată, în dimineața zilei a treia după moarte leșul era scos afară, împreună cu patul pe care zăcuse, și dus într-un cortegiu solemn la groapă sau la rug. Din necesități dramatice, Euripide pornește convoiul funerar mai curând.

2 în original: la mormânt și rug. Atât din tradiție, cât și din descoperirile arheologice, reiese că în majoritatea cazurilor, în Grecia antică, morții erau incinerați și cenușa osemintelor strânsă în urne. Totuși, exista și obiceiul depunerii leșului în mormânt, fie în sicriu de lemn sau lut, fie doar pe un strat de frunze.

Am evitat traducerea cuvintelor s; rug, pentru că ele par să contrazică versurile în caro Admet îi făgăduieșfc soției sale că, după moarte, va fi așezat alături de ea, 'in sicriul do cedru – și, de asemenea, pasajul în care Admet, întorcându-se de la înmormântare, regretă că n-a fost lăsat s-*i se culce în mormânt lângă Alcesta. Totodată arderea Inipuhii Alccstei ar îngrcuia înțelegerea deznodământului piesei.

(Din dreapta, Pheres vine în Urii săi aduc panglici, cununi, vase de pieț [funerare.]

PHERES

Copile, vin să-mpărtășesc durerea ta. Într-adevăr, soția care ți s-a stins era cinstită și-nțeleaptă. Chinul tău s-a rînduit să-1 porți, oricât ar fi de greu. Tu ia găteala-aceasta, pune-i-o-n mormânt. Cuvine-se de trupul ei să ne-ngrijim, căci ea murind, feciorul meu, te mântui și nu făcu din mine-un tată fără fiu, să-mi târâi bătrânețile nemângâiat.

Prin pilda faptei sale se va ridica și faima tuturor femeilor în slăvi.

(Ridicându-și mina pentru salutul ritual al morților, i Alcesta)

O, tu, ce mi-ai scăpat feciorul și m-ai smuls din mijlocul restriștii, bun rămas! De-ar fi să-ți afli fericirea-n celălalt tărâm!

(Întorcându-se către cor)

Vă spun, doar astfel căsnicio-i de folos, altminteri, nici n-ar merita să te-nsoțești.

1 Conform unor credințe vechi morții petreceau în „ lui Hades” o viață în multe privințe asemănătoare celei pământești. De aceea li se așezați în mormânt obiecte personale și daruri, și li se ofereau ospete funerare (lapte, miere, vin). Chiar și în secolul al 11-lea, Lucian din Să-mosata mai consemna, ironic: „Oamenii își închipuie că sufletele suie din adânc la prânzurile ce li se' aduc, că ele se ospătează cu fumul cărnurilor și beau din vinul

risipit peste morminte”, ADMET (se apropie de părintele său, plin de minic)

Nu te-am poftit să vii la-nmormântarea ei și știu că nu din dragoste te văd aci.

Lu'darurile tale n-o vom îmbrăca; în groapă nu vom coborî prinosul tău.

Atunci să fi gemut cutd eu mă mistuiam, dar tu te-ai dat în lături, cât ești de moșneag, lăsând povara morții pentru soața mea cea tânără. Și-acuma ții s-o jeluiești?

Eu nu cred că mi-ai fost părinte după trup și mama, care se fălea că m-a născut, socot că n-a fost mama mea. Poate mă trag din sânge-amestecat și-am fost adus furiș neveste-ți la sân, ca un copil schimbat1.

La ceasul încercării mi te-ai deslușit!

Să nu mă mai numești de-acuma fiul tău.

Pe toți mișeii lumii tu i-ai depășit, căci, ajungând bătrân, cu traiul încheiat, n-ai vrut, nu te-ai încumetat să te jertfești în locul fiului. Voi ați îngăduit să piară o străină; deci o socotesc și tată-adevărat și mamă tot pe ea.

Ce bun prilej de slavă ți se îmbia să mori pentru fecior, când nu-ți mai rămânea clin firul zilelor decât un capăt scurt!

Iar eu și ea ne-am fi urmat pân'Ja sfârșit viața noastră, fără să rămân stingher, să-mi plâng nenorocirile cu glas înalt.

Avut-ai să te-nfrupți, ca omul norocos,

1 Acest pasaj este controversat și, nefiind sigur că-i aparține lui Euripidic, unii editori îl suprimă, pe temeiul cu Admet ar fi prea mândru ca să fi putut expune în public ideea originii sale servile.

Din tot ce ți se cuvenea. Stăpân ai fost și rege-n floarea vârstei: ți s-a dat un fiu – acela-s ea – moștenitor în casa ta. Deci, nu te-amenința primejdia să mori lăsând palatul tău pustiu, nemoștenit, să-l prade mâini străine. Iară, n-o să zici că nu te-am îngrijit, ca să mă pedepsești lăsându-mă să mor, când știi cum te-am cinstit. Așa m-ați răsplătit și tu și maică-mea. Deci, haide, zămislește grabnic alți copii, să-ți ocrotească bătrânețile și-apoi să te-nfășoare-n giulgiu când vei răposa, căci cu n-am să te-ngrop cu-această mâna-a mea și-n tot ce te privește, pentru tine-s mort¹. Un alt mântuitor iăcu să mai privesc lumina; mă voi socoti copilul său și bătrânețea lui am s-o-nconjur cu drag². Bătrânii mint chemându-și moartea nencetat, plângându-și slăbiciunea și-ndelungul trai, căci de s-arată moartea, toți se răzgândesc, iar anii nu li se mai par povară grea.

CORIFEUL

Admet, un singur nenoroc este de-ajuns! Oprește-te! Nu-l mai stârni pe tatăl tău.

1 Aci impresionează cruzimea cuvintelor lui AdmM față de tatăl său bătrân, care nu mai era în măsură să pfl creeze. Este cunoscută grija celor vechi de a avea moștenitor, care la moarte să le

îndeplinească riturS funerare și după aceea să le întrețină cultul domestic, 1

2 Vorbele lui Admet par fără noimă, dar ele ar fi pulfl să fie rostite în toiul mâniei. După cum remarcă L. Mefidi^ feciorul lui Pheres înțelege să spună: „Nu te mai bizui mine, că n-am să te ocrotesc la bătrânețe!”

PHERES

O fiul meu, pe cine crezi că-I oeărăsfci, pe-un sclav din Lidia sau Frigia plătit cu banii tăi? Nu știi că sunt tesalian din neam în neam și liber? Prea nerușinat mă vatămi! N-am să rabd fără să-ți dau răspuns ocărilor nesăbuite, tinerești.

Xe-am zămislit și te-ara hrănit ca să te fae stăpânul casei, dar eu nu-s dator să pier în locul tău! Nu-i nici o lege din. Bătrâni, la noi sau la heleni1, precum c-ar trebui să moară tații-n schimb pentru copiii lor.

Noroc sau nenoroc, e numai datul tău spre care ești născut! Iar noi te-am înzestrat așa cum se cădea. Sunt mulți supușii tăi gi-ți voi lăsa nenumăratele moșii2 primite de la tata. Nu-nțeleg de ce te crezi atins? Te-am despuiat de dreptul tău?

Să nu mori pentru mine, după cum nici eu nu rnor în locul tău! Îți place să privești lumina, dar și mie-mi place s-o privesc.

O veșnicie vom petrece sub pământ, în schimb, viața-i scurtă, dar ce dulce e!

Chiar tu, făr' de rușine, te-ai luptat să scapi de moarte, iar în ceasul rău te-ai strecurat, jertfind-o pe Alcesta. Tu mă faci mișel,

1 în epoca lui Euripide, tesalienii, deși aveau aceiași strămoși cu ceilalți greci și vorbeau un dialect helen, erau considerați aparte; aceasta, poate, și datorită faptului că în timpul invaziei persane, cavaleria tesaliană a luptat alături de Xerxes.

2 în original: nenumărate plethre de pământ. Un plethron, ca unitate de lungime, cuprindea 100 picioare, adică aproximativ 30 metri; ca unitate de suprafață era egal cu un pătrat având latura de 100 de picioare, adică de aproximativ 950 de metri pătrați.

Nemernice, când o femeie te-a-ntrecut pierind în locul tău, flăcăule frumos!

Aflat-ai bun tertip s-ajungi nemuritor.

— Clac-ai să-ți pui nevestele, necontenit, să moară pentru tine. Ce tot îi hulești pe-ai tăi că nu vor, când tu însuți ești un las?

Sfârșește! Crede-mă că traiul ne e drag, precum ți-i drag și ție. De ne ocăfăști, și noi, după cum meriți, te vom ocări! 1

CORIFEUL

Destul v-ați azvârlit cuvinte cu venin. Bătrâne, nu-l mai copleşi pe fiul tău!

ADMET

Vorbește, să-ți răspund! De nu mi-ai fi greșit, auzul adevărului nu te-ar durea.

1 în replica lui, Pheres îi aduce lui Admet într-un limba] violent acuzațiile pe care le va formula critica de mai târziu și anume: teama sa de a muri și dragostea de vi mai mare decât aceea de soție. Legendele din caros-a în poetul nici nu pun această problemă deoarece, în. Mentalității arhaice, era firesc ca un om, de pe culmea vieții, să accepte moartea altuia în locul său. De altfel, una din cele mai pure eroine a lui Euripide, Ifigenia, declară: „Viața unui bărbat este mai prețioasă decât a o mie de femei”. (Ifigenia în Aulida, v. 1394.) într-adevăr, în calitatea lui dublă de căpetenie a familiei sale și a țării, 1 Admet era Japroape obligat să primească sacrificiul Alcestei. În farsa Zeii, eroii și Wieland (1773), Goethe, satirizând tragedia Alcesta de Wieland, încearcă să justifice situația lui Admet: „Un prinț tânăr trăiește nespus de fericit, în cel mai mare belșug, moștenind de la tatăl său regatul și toată averea, bunuri și turme. Se bucură de toate, deplin mulțumit... Are prieteni și printre oameni și printre Y. E'i, astfel că la masa lui însuși Apollo uită de cer. Este cu putință ca acest om să nu dorească a trăi veșnic...?”

PHERES r^u a^ ^ greșit murind în locul tău! '

ADMET.; țOtuna să mori de tânăr sau bătrân?

PHERES n dată doar trăim și nu de două ori.

ADMET Atunci să viețuiești cât Zeus, ba mai mult!

PHERES Jj blestemi pe părinții tăi nevinovați?

ADMET Lpriceput că-ți place traiul cât mai lung.

PHERES

Dar leșul ce-l urmezi, nu-i dat în schimbul tău?

ADMET

El dovedește, răule, că ești mișel!

PHERES i'icum, nu poți să zici c-am omorât-o eu.

ADMET r timpul să-mi cerșești vrun ajutor!

PIEBES ă-n loc l

PHERES

ADMET i

Urâtă și nebărbătească-i firea ta! PHERES

ADMET

Șl t. Wi, „i „* ~-i° VCi mU”-

PHERES

Oaa,, „ort, W – P- „ „'*” ADMET

V.i, bMH„f „ „°Ș'natS eȘti'

PHERES r„rf*”l „W”! ^J^.

„ t a fost cinată ea, dar fora „ui*. Ce-i drept, a io”

ADMET jjai, du-te, lasă-mă pe moartă să mi-ongrepl PHERES

] VO duc. Îngroap-o. Tot ești ucigașul ei! Par neamurile sale te vor pedepsi, într-adevăr, Acastos nu mai e bărbat de nu răzbună-n sânge moartea sorei lui. (Pleacă urmat de suita sa. J

ADMET pieriți, tu, laolaltă cu femeia ta!

Să-mbătrâniți mereu, așa cum meritați, fără copii, deși feciorul vostru-i viu!

Nicicând nu voi intra sub coperișul tău.

Dac-aș putea, prin glas de crainici aș vesti, că vatra părintească n-o mai recunosc!

Și-acum, de-i dat să trecem prin acest amar, j s-o însoțim pe moartă-n cel din urmă drum¹.

'ese. Corul se alătură cortegiului funerar² și părăsește scena, în timp ce corifeul vorbește.)

CORIFEUL

JO, jertfă sărmană-a curajului tău, [o, suflet înalt și nemaivăzut, bine te du! Primească-te lin

¹ în text: Și acum, sa mergem s-o așezăm pe moartă pe ț. Yezi p. 43, B. 2.

² întreruperea convoiului funerar și cearta în fața tru-ului Alcestei dintre Admet și Pheres (care a fost apreciată felurit de comentatori) este un moment neașteptat de zgudu-ftor prin realismul său. O scenă asemănătoare se petrece în fickard al III-lea de Shakespeare (act. I, se. 2), ctod jSloster interceptează cortegiul ce însoțește leșul lui Henric W VI-lea și are celebrei dialog cu) ady Anne, M[^]HBHHBi

[^], Ș.i [^]

— Și Hermes cel subpământean¹, și Hades. Acolo de-ar fi să se dea răsplată virtuții, fie s-o ai, să stai lingă fiica Demetrei².

(Scena rămâne goală³. L) upă ce tonte zvonurile s-au stân pe ușa laterală vine din palat slujitorul care-l îndrumase j

Heracle.)

SERVITORUL

„Văzut-am oaspeți numeroși, din multe țări, veniți în casa lui Admet și le-am slujit la prânzuri. Însă n-am primit nicicând un om așa necuviincios ca ăsta. Mai întâi, văzând că regele e-n doliu, avu curaj

să-i treacă pragul. Cunoscând apoi durerea noastră nu se-mpărtăși tăcut din darurile ospetiei. Când uitam s-aduc ceva, de-ndată-mi porunca să-i dau.

Luând mereu în mâini pocalu-mpodobit cu iederă, sorbea licoarea limpede a negrelor ciorchine și se-nfierbântă

1 Hermes era venerat nu numai ca mesager al dar și ca trimis al Infernului^capsș/c/Mzgogossau psychoponip cu alte cuvinte călăuză a sufletelor moarte, în calitate <B chthonios, adică de divinitate subterană, cultul său era asoc^B cu al zeitelor Persefona și Hecate.

2 Persefona. Ț

3 Corul tragic, odată instalat la începutul piesei JM orchestră, nu o mai părăsea până la sfârșit, urmărind ateiB desfășurarea acțiunii dramatice. In cele de mai sus, cofl bărbaților phereeni urmează cortegiul funerar. Ki lasă scena goală, lucru cu totul excepțional, prin care aulond a vrut să sublinieze durerea și dezolarea stârnită de moar (tm) eroinei. O situație asemănătoare se întâlnește în/iK/. RM Sofocle, tragedie reprezentată la câțiva ani după/ltel e flăcările vinului cotropitor1.

I, încununându-se cu crengi de mirt, porni să lălăie. Deci două melodii jeodată răsunau: a lui, nestingherit je răul ce căzu pe casa lui Admet, gi-a noastră, servitorii, ce ne jeluiam stăpâna, făr' să ne-arătăm obrazii plânși străinului, precum ne poruncise-Admet. Gj-acum, în casă, iată-mă că-1 ospățez pe cine știe ce tâlhar sau hoțoman. Iar

doamna noastră, după care lăcrimez, e dusă din palat și eu n-o pot urma, să-i fac cu mâna semnele de bun rămas, că ea ne-a fost o mamă nouă, slugilor, și ne scutea de multe când îi potolea înânia soțului. Deci cum să nu-l urăsc pe oaspele căzut la vreme de necaz?

(încununat cu frunze de mirt și purtând o cupă mare de vin, Heracle iese, plin de chef, din palat.)

HERACLE

Ascultă, măi, ce mă privești întunecat? O slugă nu se cade să-l întâmpine mâhnit pe oaspe, ci cu sufletul deschis! Când știi că sunt prieten cu stăpânul tău, de ce-mi arăți un chip morocănos și trist și-atât de-mpovărat c-un doliu străin? Dar vino, să te-nvăț a fi mai înțelept. Natura celor muritoare o cunoști? Nu cred. De unde-ai ști-o? Deci, ascultă-mă: E dat ca oamenii să fie trecători și nu e nici un muritor să poată ști

1 Lăcomia lui Heracle pentru mâncare și băutură era una din temele favorite ale dramei satirice și ale comediei alice. (Vezi și Aristofan, Broaștele, versurile 690-707.) de va fi mâine viu, căei dramal sorții lui e pururea aseuns, de nimeni caBosseat, de nimeni învățat. Te-am luminat aeaia? L Deci, bucură-te, bea, trăiește-ți zi de zi 'viața... Celelalte sunt numai destin. Pe cea mai dulce din zeițe s-0 cinstești, pe Kypris, mângâierea muritorilor! Azvârle-ți grijile, urmează sfatul meu, de socotești că ți-am vorbit întemeiat! Eu cred că da. Hai, spulberă-ți amarul tău și bea cu mine, stăpânind peste-

ntâmplări cu capu-ncununat de flori. Și, negreșit, că-n du-te-vino de pocale cadențat, posomorita, crunta-ți fire și-ar găsi un alt liman. Iar dacă suntem muritori, din cele muritoare să ne-mpărtășim. Căci pentru oamenii moroeănosi și triști, oricât ar fi de mulți, viața eu socot că-i pacoste și nu-i viață-ntr-adevăr 11

SERVITORUL

Am înțeles, dar cele petrecute azi nu sunt prilej de sărbătoare, nici de răs.

HERACLE

Dar moarta-i o străină. Prea nemăsurat jeliți, în timp ce domnii casei vă trăiesc.

SERVITORUL Ce spui? Nu știi năpasta care ne-a lovit?

1 Apariția burlescă a lui Heracle în această secțiunea de „înțelepciune” pe care i-o ține slujitorului cores cerințelor dramei satirice și nu celor ale tragediei. L, cum se știe, Alcesta a fost compusă și reprezentată în de dramă satirică.

Îwp.,. ^, „. W^,”, _m. -,,,”. HERACLE – ^-'-”.

— N r ga mă fi-nșelat cumva stăpânul tău.

SERVITORUL p1 mult prea iubitor de oaspeți, mult prea mult!

HERACLE Voiai să sufăr pentr-un doliu străin?

SERVITORUL Este de-al casei și-ncă foarte-apropiat.

HERACLE Oare mi-a tăinuit Admet vreun nenoroc?

SERVITORUL ilămâi voios! Noi vom jeli pentru stăpâni.

HERACLE Pare că mortul n-ar fi tocmai un străin.

SERVITORUL Hac-ar fi fost, nu mă-ntrista ospățul tău.

HERACLE Vi nu se fi-ncrezut în mine gazda mea?

Î – Euripi4e – Teatru ', '-

SEKV1TUKUL, Tu ne-ai cerut sălaș la timp nepotrivit. Eram îndoliați; ne vezi cu capul ras și cu veșmânt cernit.

HERACLE

Dar cine i-a pierit? Vreunul din copii sau tatăl său bătrân?

SERVITORUL Străine, a murit soția lui Admet!

HERACLE Ce zici? Și-n vremea-aceasta voi mă găzdu

SERVITORUL El s-ar fi rușinat să pleci din casa lui.

HERACLE Sărmanul, ce soție bună i s-a stirtte!

SERVITORUL Nu numai ea, ci noi cu toții am pierit.

HERACLE

Am presimțit, văzându-i ochii-nlăcrimați și capul ras și chipul său, dar m-a făcut să cred că duce la mormânt un om străin. Și peste voia mea, trecut-am pragul său și-n casa gazdei primitive am băut, F jn timp ce el avea să-ndure-atâta chiN. Ci jată-mă la chef încununat cu flori.

(își azvârle cununa fi cupa pe jos.) nar e și vina ta, că nu mi-ai spus nimic despre năpasta ce-a strivit acest lăcaș. Și unde-i groapa? Unde pot să-1 întâlnesc?

SERVITORUL pe drumul drept către Larisa vei vedea în preajma porților mormântul ei cioplit¹.

(Pleacă în pala t. J i

HERACLE

O, inimă mult încercată, braț al meu, sil dovediți acum ce fiu i-a zămislit lui însuși Zeus fata lui Electryon, Alcrnena din Tirint. Va trebui s-o scap pe moartă, s-o așez din nou în casa ei/lo-Alccsta, răsplătind purtarea lui Admet. J l voi pândi pe Tlianatos, al morții domn cu negru peplos². Îl voi întâlni sorbind din jertfele de sânge, chiar lingă mormânt. Sărind din ascunzișul meu, am să-1 înhaț, cu brațele am să-1 cuprind jurâmprejur, zdrobindu-i coastele, și nu va izbuti să-1 mântuiască nimeni până nu-mi va da

1 La greci, mormintele se aflau, de obicei, în afara zidurilor cetății.

2 Veșmânt, mai ales femeiesc, a cărui parte superioară trecea oblic peste piept, fiind prinsă cu paftale. Bărbații îl purtau, îndeosebi, ca îmbrăcăminte rituală și la unele ocazii solemne, de pildă la procesiunea Panateneelor la i Atena.

Femeia. Dacă prada-aceasta mi-ar scăpa, de va lipsi de la comândul sângerous, în casele-ntunericului am să merg, la Core și stăpânul Hades din adânc, cerând-o pe Alcesta. Și sunt sigur că din nou am s-o

aduc sub soare, ca s-o dau în mâna celui care m-a găzduit și nu m-a izgonit, ci tot necazul greu de care pătimea și l-a păstrat ascuns, din grijă pentru mine, sufletul ales!

Niciunde nu găsești un om mai primitiv de oaspeți, în Tesalia sau printre cei ce locuiesc Helada. N-am să-i dau prilej să spună c-a fost bun și darnic c-un mișel.

(Iese. Scena rămâne din nou goală. Apoi intră Admet, de cor, care se întoarce încet înapoi.)

ADMET

Vai, drumul acesta cumplit, cumplită vederea casei pustii!

O, vai mie, vai!

Pe unde s-apuc? Și unde să stau?

Ce vorbe să spun? Și ce să nu spun?

De ce n-am pierit?

Căci mama născutu-m-a spre nenoroc.

Ferice de morți! Acolo mă vreau, să-mi aflu popas în casele lor.

Eu nu mă mai bucur să caut spre cer și nici să mai calc pe pământ, a Ut mi-i de scump ostaticul smuls de moarte și dus în bezna de veci.

CORUL

Strofa I

Purcede, purcede, intra adânc în palat.

ADMET

O, vai!

CORUL Năpasta-ți cumplită vrednică e s-o jelești.

ADMET Vai, vai!

CORUL Te treci în durere, limpede știu!

ADMET

Vai mie, vai!

CORUL Pe moartă plingnd-o, n-o mai ajuți.

Jale și vai!

ADMET

CORUL

Ce trist e să nu mai pricești niciodată chipul iubit al soției!

ADMET

Cuvintele tale din inimă-mi rup, că nu-i nici un chin mai greu pentru ca moartea soției cinstite.

Mai bine-ar fi fost să n-o fi luat, să nu fi trăit în același cămin!

O, ce fericiți sunt oamenii cei lipsiți de nevastă și de copii!

Ei țin doar un suflet și sarcina lui mai lesne le e de-ndurat.

În schimb, ce priveliște cruntă să vezi odrasle bolnave și paturi de nuntă zdrobite de moarte, când s-ar putea să stai nensurat și fără copii.

CORUL

Antistrofa I Destinul, destinul vine de nenlăturat.

ADMET

O, vai!

CORUL Durerilor tale nu vrei hotar să le pui?

ADMET

Vai, v ai f

CORUL Povara te-apasă, totuși ar fi...

ADMET

Vai, mie, pai t

CORUL Curaj, cei nu ești întâiul ce-ți pierzi...

Jale și vai!

ADMET

CORUL solia. Năpasta pe oameni îi surpă veșnic tot. -^ttfel și altfel.

ADMET

O chinuri și doliu fără sfârșit pe urma iubitei ce zace-n pământ! De ce mă opriți să m-arunc în mormânt, în groapa. Căscată și mort să mă culc alături de cea preamărită? Vor merge la Hades, nu singur un duh, ci două nespuse de legate, plutind peste mlaștina morții¹.

CORUL

Strofa a II-a Avut-am o rudă și moartea pe singurul fiu i l-a smuls din casă – un biet copilandra, să-i plingeli de milă. Și-n țoală năpasta, ce i-a fulgerat copilul, a fost cu măsură, deși cu plete cărante-ajunsesse departe pe calea vieții*.

1 în text: peste lacul subpământean; e vorba de Aheron, fluviul infernal cu ape încete.

2 Patin vede în cuvintele corului o aluzie la filosoful Anxagora care, la moartea unicului i'iu, s-a mulțumit să 'Ifclare: „Știam că am adus pe lume un murilor”. Această nideoarece

ADMET furcă șovăind treptele palatului, se oprește în fața progului în casa mlhnită, cum să pătrund?

O, cum să mai stau sub acest coperiș acum,
după-ntoarcerea sorții?

Ce multă prefacere, într-adevăr!

Odată, sub focuri de torțe intram aicea și-n
cântec de nuntă¹, soția-ndrăgită de mână-o duceam
și-n urmă venea un alai zgomotos menindu-ne,
moartei și mie, noroc, voioși că viețile și le-mbinau
doi miri deopotrivă, prin sânge și neam.

Dar astăzi, în loc de chiu de nuntași, răsună
prelungi jeliri, și-n locul veșmintelor albe, doar
haine cernite mă mină spre patul pustiu din iatac.

CORUL

Antistrofa a II-a

Căzu peste tine năprasna când traiu-ți curgea
fericit, când nici nu știai ce-i durerea.

Dar fost-au viața și sufletul tău mântuite. Doar
ea,

* La greci, încheierea unei căsătorii era
consfințită p'într-o ceremonie religioasă care se
desfășura în trei acte, Primul avea loc în fața
altarului părintesc din casa fetei, „t treilea, la altarul
din casa soțului; al doilea era trecerea „te la unul la
altul, alaiul de nuntă. In acest alai, mireasa era
așezată pe im car, îmbrăcată în alb, cu fața voalată;
e”i ce & întovărășeau purtau torțe și cântau un imn
sacru, Ivymeneul. (Fustei de Goulanges, La cite
antique, 11, î-)

Alccsta, pieri, lăsându-și iubirea. Nimic nu e nou
inlr-aceasta, c&ci moartea pe mulți ii desparte.

ADMET (coboară către cor)

O, dragii mei, socot nespūs mai fericit (festinul soaței mele, decât este-al meu, deși nu pare-așa. De-aeuma nici un chin pe'ea n-o va mai strânge, că s-a dezlegat cu slavă de povara multor suferinți. Par eu, care fusesem însemnat să mor, uitat de soartă, voi avea un trai cumplit. Știu bine ce va fi. Cum să mai îndrăznesc a merge-n casa mea? Pe cine voi striga și cine-mi va răspunde bucuros din prag? Spre cine să mă-ndrept? O, mă va prigoni singurătatea din palat, când voi vedea că-s goale patul ei și jețurile ei în care poposea, când voi vedea ce colb se-adună pe podea sub coperișul meu, cum fiii mei o să m-apuce de genunchi, plângându-și mama, și cum robii vor ofta că nu mai e-n palat preabună doamna lor. Acesta-mi va fi traiu-n casă. Dar afar' ? De nunțile tesaliene voi fugi și de-ntrunirile la care vin femei. Eu n-aș avea curajul nici să mai privesc ființele de-o seamă cu soția mea f Desigur că dușmanii mei vor șușoti: „Priviți, nerușinatul, viu și neatins! El n-a-ndrăznit să moară, dar, ca un mișel și-a dat nevastă-n locul lui, spre a scăpa i” Hades. Și se mai fălește că-i bărbat!

Își varsă ura pe părinți, când însuși el n-a vrut să moară”. Prin această faimă rea va crește chinul meu. De ce să mai trăiesc, o, dragii mei, nemernic și nefericit?

CORUL Strofa I

Spre cer am suit, ' purtat pe aripi de Muze, l pătruns-am atâtea științe, dar n-am întâlnit vro putere mai strașnică decât Anatike l.

Nu e tărie s-o-nvingă, nici în tăblițele trace* cu vorbele scrise de-Orfeu, nici In mulțimea de leacuri date de Foibos

Asclepiazilor, ca să stârpească din oameni boli numeroase și grele.

Antistrofa I

Doar singură ea, zeița fără de-altare, și fără de chipuri cioplite, e surdă la jertfele noastre.

Îndură-te, o, preamărita,

1 Ananke, personificarea necesității, n legilor ineluctabile care guvernează cosmosul, era considrralfi mai puternică decât însuși Zcus și avea, în mare, aceleași valențe ca și Moira la llomcr.

2 Tradiția îi atribuia lui Orfeu felurile scrieri mislieef filosofice, între altele „tăblițele trace”, conțin lud jiiivseriptij în versuri, ce ar fi slujit la tămăduirea bolilor trupești.! 1 sufletești.

Nii-mi copleşi, mai amarnic traiul decât înainte!

Că. Toată voința lui Zeus prin tine se-ncheie. Puternică-ndoi tu și fierul chalybilor1.

Inima ta neclintită tiu prețuiește măsura, Strofa a II-a

Iată, te-a prins și pe tine, fără scăpare, Admet, cleștele mâinilor sale.

Mângâie-ți dorul. Pltngând.

N-o să-i învii pe cei duși, niciodată.

Chiar și feciorii de zei se pierd în beznele morții*.

Scumpă, era când trăia printre noi, scumpă rămâne și-n moarte. Ce minunată soție a fost aleasa iatacului tău.

Antistrofa a II-a

Nu vrem să-i fie mormânlul numai un loc de repaos, vrem să-l cinstească drumeții, ca pe un lucru divin, să se abată din cale, să spună: Uite, aceasta și-a dat – odinioară viața soțului său, iar acum s-a făcut preafericită zeiță.

Sc. Ită,? Eântrecută în prelucrarea fierului are a-1 subînțelege în chip deosebit pe Asclepios:

Doamnă, să fii milostivă cu noi',,. Așa cor grăi către ea.

(Se întoarce Heracle ținând de mină o femeie acoperită cu văluri.)

CORIFEUL

Dar iată-1 pe Heracle, dacă nu mă-nșel, Admet! Spre vatra ta se-ndreaptă pașii săi.

HERACLE

Se cade unui prieten să-i vorbești deschis, Admet, și-n inimă să nu-1 învinuiești tăcând. As fi dorit, aflându-mă aici, să-ți dau dovadă la restriște că mi-ești drag.

Dar tu mi-ai tănuit că trupul ce-1 jeleai fusese al soției tale și mi-ai dat sălaș, părând că porți un doliu străin.

Iar eu mi-am pus cununi pe cap și le-am iăcu | libații zeilor în așezarea ta lovită de prăpăd. Să știi că-mi pare rău, îmi pare foarte rău. Dar astăzi n-aș voi să-ți mai sporesc durerile. Am să-ți vestesc de ce sunt iar la voi, întors din drumul meu.

Femeia-aceasta ia-o și păzește-mi-o, până-am să trec pe-aici cu armăsarii traci, când regele bistonilor va fi ucis.

Dacă – ferească cerul!

— Nu mă mai întorc, deși eu țin să vin, atunci îți dăruiesc

1 în credința unor popoare vechi, fiecare mort, chiar nu fusese om ilustru, devenea un zeu, o divinitate tiiteU care își exercita influența, binefăcătoare sau răufăcătoare^B asupra urmașilor. De aceea, în fiecare familie se întreținea^B cultul strămoșilor respectivi, numiți la greci – demoni [^]1 eroi, iar la romani – lari, mani, genii.

Femeia ca să fie slugă-n casa ta. Numai cu trudă multă mi-a căzut în mâini. Ajuns la niște jocuri publice, pe drum – prilej de-ntreceri falnice pentru atleți – am biruit, și ca răsplată mi s-a dat femeia-aceasta. După merit au primit învingătorii luptelor ușoare 1 – cai, și-a celor grele, pugilat sau trântă – boi g i pe deasupra o femeie. Cum eram acolo, m-aș fi rușinat să nu câștig asemeni preț. Te rog s-o ții în paza ta. N-am dobândit-o viclenind, ci-n luptă grea. Cu vremea, poate, mă vei lăuda și tu.

ADMET

Nu ți-am ascuns din dușmănie sau dispreț destinul jalnic al soției. Adăugam durere peste chin dacă te-ai fi-ndreptat la vatra altui om. Destul este că plâng mereu nefericirea noastră. Dar, te rog, din suflet, doamne, dacă stă-n puterea ta, femeia las-o la un alt tesalian, ce nu-i îndurerat ca mine; tu cunoști

la Phera multă lume. Nu-mi redeștepta nenorocirile. Căci n-aș putea s-o văd în casa mea fără să plâng; și dorul meu s-ar face și mai greu. De-ajuns cit mă frământ!

Și-n casă, unde s-ar cădea să găzduiesc o tânără femeie? Văd, fără de greș, oă-i tânără, după veșminte și găтели.

Să stea sub coperișul meu printre bărbați?

Înconjurată de flăcăi va rămânea

1 întrecerile atletice ușoare cuprindeau, în principal, alergările, săriturile și aruncarea suliței.

Curată, oare? Tinerii-s nestăviliți, Heracle! Mă gândesc pentru folosul tău. S-o țin cumva-n odaia celei ce-a murit? | în patul ei cum aș putea s-o culc pe ea? J Mă tem de două-nvinuiri: va murmura i poporul că mântuitoarea mi-o trădez, luându-mi o femeie tânără-n iatac; și-apoi soția mea ce-ar spune? Sunt dator s-o port în gând și-n inimă neconținut. Dar tu, femeie, orișicine-ai fi, să știi că seamănă cu-Alcesta-nfățisarea ta. Vai mie, zeilor, goniți-mi din priviri, făptura ceasta! Nu-1 ucideți pe-un învins. Privind-o, parc-aș zice că-i nevasta mea. Ea sufletul mi-1 turbură și-mi curg din ochi în valuri lacrimile. Vai, cât mi-i de greu! Am și-nceput să sorb din doliul amar.

CORIFEUL

Eu nu te fericesc pentru destinul tău. Primește datul cerului oricum ar fi!

IIERACLE

Aș merge, de-aș avea putere, să-ți aduc nevasta la lumină, din tărâmul trist al umbrelor, și astfel să te răsplătesc!

ADMET

Sunt sigur c-ai voi să mergi, dar în zadar, că morții la lumină nu se mai întorc.

HERACLE Tu nu-ți mai crește răul, poartă-l măsurat!

Ea ea

ADMET –, Ușor de sfătuit și-amarnic de-ndurat.

HERACLE Dar ce vei dobândi plângând fără istov?

ADMET Nimic, știu bine, dar sunt copleșit de dor.

HERACLE Așa ne-nlăcrimează dragostea de morți.

ADMET Nici n-am cuvinte să-ți grăiesc durerea mea.

HERACLE, Pierdut-ai o soție bună-ntr-adevăr!

ADMET De-aceea nu mă bucur să mai viețuiesc.

HERACLE Cu timpul, chinul încă proaspăt va păli.

ADMET Cu timPu] > tine zici, cu timpul voi muri.

HERACLE O căsnicie nouă te-ar mai îmbuna.

ADMET O, taci! Nu mai vorbi! Nu m-aș fi așteptat...

HERACLE Cum, nu vrei să te-nsori? Păstra-vei patul gol?

ADMET Femeie n-o să doarmă-n așternutul meu.

HERAGLE Din toate-acestea moarta ce va câștiga?

ADMET Se cade s-o cinstesc oriunde s-ar afla.

HERACLE Frumos, e prea frumos, dar o să pari smintitADMET Oricum, dar mire niciodată n-am să fiu.

HERACLE Pentru iubirea de soție te slăvesc.

ADMET Să pier dac-am s-o-nșel, cu toate c-a mari*;

HERACLE

(încearcă să pună nuna necunoscutei în cea a lui Admet)

Acum primește-o pe această-n casa ta.

ADMET ga nu, te rog, pe Zeus, cel ce te-a născut!

HERACLE Și totuși, respingând-o, ai să te călești.

ADMET/

Durerea-mi va mușca din inimă, de-o iau.

HERACLE îoduplecă-te! S-ar putea să-mi mulțumești!

ADMET O, vai, de ce-a fost dat la lupte s-o câștigi?

HERACLE Cu biruința mea și tu ai biruit.

ADMET E drept, însă femeia-aceasta n-o lăsa!

HERACLE Să plece, dacă vrei, ci oare trebuie?

ADMET Da, trebuie, dar n-aș dori să te jignesc,

HERACLB Prea bine știi de ce tot stărui s-o primești.

ADMET Mă dau învins, dar nu spre bucuria mea.

HERAGL1

Alină-te, cu timpul mă vei lăuda. ADMET
(către slujitori)

Călăuziți-o, dacă-i dat s-o găzduim!

HERACLE N-aș vrea să lași femeia-n seama unor slugi.

ADMET Condu-o tu-n palat, precum e placul tău.

HERACLE Ba nu. Că doar în mâna ta vreau s-o primești.

ADMET Să intre slobodă, eu nu pot s-o ating.

HERACLE Chiar mâinii tale drepte țin s-oncredințez.

ADMET Stăpâne, mă silești, e peste vrerea mea.

HERACLE Curaj! Acum întinde mâna s-o apuci.

ADMET

(întinde mâna dreaptă și-și întoarce

— Ntind.

Te Ai prins-o?

Da.

HERACLB

ADMET

HERACLE capul)

Povesti.

Păstrează-o, și-ntr-o bună zi vei spune că Heraclea a fost un oaspe bun.

(Cu un gest triumfător, ridică vălul de pe fața necunoscutului.)

Privește-o, vezi, nu seamănă cu soața ta, și risipindu-ți grijile, fii fericit!

ADMET

(văzând-o, scapă mina Alceslei și se trage îndărăt) O, zei, ce să grăiesc? Minune-ntre minuni! Făptura ce-o zăresc oare-i soția mea, sau este jocul unui zeu amăgitor?

HERACLE De loc. Nevasta ți-o cuprinzi cu ochii tăi.

ADMET Nu-i o nălucă din tărâmul celor morți?

HERACLE Acel ce ți-a fost oaspe nu e vrăjitor!

ADMET Cum, ea-i nevasta ce-am culcat-o în mormânt? '

HERACLE Desigur, îndoiala ta e de-nțeleș.

ADMET S-o iau de mină, să-i vorbesc, parc-ar trăi...?

HERACLE

Vorbește-i! Tot ce ți-ai dorit, ai căpătat. ADMET Soție preaiubită, ochii, trupul tău, le am din nou, când nu speram să le mai văd.

HERACLE

Le ai, doar zeii să te țină-n mila lor. ADMET

O, tu, fecior ales din Zeus cel înalt, fii fericit, și tatăl tău păzească-te, a Ini: lat < lumai tu m-ai ridicat din nenoroc, pat cum ai scos-o la lumină dintre morți?

HERACLE ia cu demonul ce-o stăpânea.

ADMET par unde, tu și Thanatos, v-ați înfruntat?

HERACLE Sărind, 1-am înșfăcat aproape de mormânt 1.

ADMET Și ea, de ce-a rămas acuma fără glas?

HERACLE

Nu-ți este îngăduit s-ascuți cuvântul ei 1 mai înainte să se curețe deplin 1 de legăturile cu zeii din adânc, mai înainte să răsară de trei ori lamina². Du-o-n casă și să fii, Admet, mereu evlavios și drept cu oaspeții. Cu bine! Fiul] ui Sthenelos 3, regele, mi-a dat o altă muncă. Plec s-o-ndep] inesc!

1 Vezi replica lui Heracle de la pp. 57-58, în care face descrierea anticipată a luptei sale cu Thanatos. Victoria lui Heracle asupra geniului morții nu este fără analogie cu legenda unui alt erou eolian, anume Sisif, „cel mai șiret dintre oameni” (Iliada, VI, 153). Acesta izbutise, prin viclenie, să-1 lege pe Thanatos, care venise să-1 Bucă în Infern.

2 Vezi p. 4, n. 3 și p. 11, n. 1. 8 Euristeu.

— AU. MhȚl' -„,„,„

Rămâi la vatra noastră, mai rămâi la noi.

HERACLE,..!

(plecând voios) Veni-voi alte dați, acuma sunt grăbit.

ADMET Mergi norocos și-ntoarce-te cât de curând!

(Adresându-se corului)

Poruncă dau cetății și întregii țări 1, să laude prin coruri tot ce s-a-ntâmpnat, să fumege pe-altare jertfele de boi și rugile să suie. Căci trecutul meu de astăzi 1-am schimbat pe-un trai cu mult mai buri)

Acum sunt fericit și nu tăgăduiesc 2. L

(Urcă treptele către palat ținând-o de mină pe Alcesia.)

CORIFEUL (In vreme ce corul se îndepărtează și iese) i Ce multe sunt fețele sorții, ' ; și os de-ntânaplări nesperate

1 în original: Poruncesc cetății și întregii tetrarhii. Tesa* lia, în timpul lui Euripide, era alcătuită din patru provincii, care fuseseră unite într-o confederație (tetrarhiie) abia în seC. Al VII-lea î.e.n., deci mult mai târziu decât epoca în care ar fi avut loc acțiunea piesei, într-adevăr, Eumelos, fiul Alcestei, care este copil în momentul morții și salvării mamei sale, va participa la asediul Troiei. Admet și „divina”! Alcesta, cum o numea Homer, aparțineau generației cai* a precedat războiul troian.

' -

2 Alcesta nu este singura tragedie cu happy-r. Nd a lui Euripide; în chip asemănător se încheie și Ion și Ifigeai

Dezlănțuie zeii.

Atâtca nădejdi se destramă și pier iar nebănuitul își taie făgaș.'

La fel s-a-ncheiat și aceasta.'1 în Taurida, despre care se știe că nii țineau loc de dramă satirică. La acestea, și probabil la altele, se referă Aris-tolel în caP. Al XIII-lca al Poeticei, când îl învinuiește pt; Euripide de a dezlega uneori conflictul tragediei fără catastrofă.

1 în discursul lui Fedru din Banchetul, Plaion face elogiul Alcestei cu aceste cuvinte:

Doar cei care iubesc sunt în slavo să moară unul pentru celălalt. Și-au jertfit viața dragostei lor nu numai bărbați, ci și unele femei. Ajunge pentru Grecia, ca mărturie a acestor cuvinte, pilda Alcestei, fiica lui Pelias. Ea singură a primit să moară în locul soțului ei, căruia îi trăiau-încă tatăl și mama. Dragostea iubitei a întrecut într-atâta afecțiunea familială, încât fiul păru un străin față de proprii săi părinți și uniți de ei doar prin nume. Și această fantă, afost[^] socoti ta ați. T de frumoasă de oameni Vj. _ ~ criij-i m

SFÂRȘIT